

БИРИНЧИ БЎЛИМ УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

I боб. Жиноят кодексининг вазифалари ва принциплари

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Ўзбекистон Республикасининг жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатлари [Конституция](#) ва халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этган нормаларига асосланган бўлиб, ушбу Кодексдан иборатдир.

2-модда. Кодекснинг вазифалари

Жиноят кодексининг вазифалари шахсни, унинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлат манфаатларини, мулкни, табиий муҳитни, тинчликни, инсоният хавфсизлигини жиноий тажовузлардан қўриқлаш, шунингдек жиноятларнинг олдини олиш, фуқароларни республика [Конституцияси](#) ва қонунларига риоя қилиш руҳида тарбиялашдан иборатдир.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг [13](#), [15](#), [20](#) ва [48-моддалари](#).

Ана шу вазифаларни амалга ошириш учун Кодекс жавобгарликнинг асослари ва принципларини, қандай ижтимоий хавфли қилмишлар жиноят эканлигини аниқлайди, ижтимоий хавфли қилмишлар содир этган

шахсларга нисбатан қўлланилиши мумкин бўлган жазо ва бошқа ҳуқуқий таъсир чораларини белгилайди.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 3, 14, 42, 43, 88 ва 93-моддалари.

3-модда. Кодекснинг принциплари

Жиноят кодекси қонунийлик, фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, демократизм, инсонпарварлик, одиллик, айб учун жавобгарлик, жавобгарликнинг муқаррарлиги принципларига асосланади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 4 — 10-моддалари.

4-модда. Қонунийлик принципи

Содир этилган қилмишнинг жиноийлиги, жазога сазоворлиги ва бошқа ҳуқуқий оқибатлари фақат Жиноят кодекси билан белгиланади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 14, 42, 43 ва 77-моддалари.

Ҳеч ким суднинг ҳукми бўлмай туриб жиноят содир қилишда айбли деб топилиши ва қонунга хилоф равишда жазога тортилиши мумкин эмас. Жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахс қонунда белгиланган ҳуқуқлардан фойдаланади ва мажбуриятларни бажаради.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 26-моддасининг биринчи қисми,

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодекси 23-моддасининг биринчи қисми, Ўзбекистон Республикасининг «Судлар тўғрисида»ги Қонуни 10-моддасининг иккинчи қисми ва Ўзбекистон Республикаси Жиноят-ижроия кодексининг 2-боби («Маҳкумларнинг ҳуқуқий ҳолати»).

Қаранг: суд амалиёти.

5-модда. Фуқароларнинг қонун олдида тенглиги принципи

Жиноят содир этган шахслар жинси, ирки, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, бир хил ҳуқуқ ва мажбуриятларга эга бўлиб, қонун олдида тенгдирлар.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 18-моддасининг биринчи қисми, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 16-моддаси.

6-модда. Демократизм принципи

Жамоат бирлашмалари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ёки жамоалар жиноят содир этган шахслар ахлоқини тузатиш ишига қонунда назарда тутилган ҳолларда жалб қилинишлари мумкин.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Жиноят-ижроия кодекси 1-моддаси иккинчи қисмининг еттинчи хатбоииси, 7 ва 99-моддалари.

7-модда. Инсонпарварлик принципи

Жазо ва бошқа ҳуқуқий таъсир чоралари жисмоний азоб бериш ёки инсон кадр-қимматини камситиш мақсадини кўзламайди.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 26-моддасининг иккинчи қисми.

Жиноят содир этган шахсга нисбатан у ахлоқан тузалиши ва янги жиноят содир этишининг олдини олиш учун зарур ҳамда етарли бўладиган жазо тайинланиши ёки бошқа ҳуқуқий таъсир чораси қўлланилиши керак.

Қаранг: мазкур Кодекс 42-моддасининг иккинчи қисми.

Жазолашдан кўзланган мақсадга ушбу Кодекс Махсус қисмининг тегишли моддаларида назарда тутилган енгилроқ чораларни қўллаш орқали эришиб бўлмайдиган тақдирдагина оғирроқ жазо чоралари тайинланиши мумкин.

Қаранг: мазкур Кодекс Умумий қисмининг XI боби («Жазо тайинлаш»).

Қўшимча маълумот учун қаранг: Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2014 йил 23

майдаги 07-сонли «Суд ҳукми тўғрисида»ги қарорининг 28-банди.

8-модда. Одиллик принципи

Жиноят содир этишда айбдор бўлган шахсга нисбатан қўлланиладиган жазо ёки бошқа ҳуқуқий таъсир чораси одилона бўлиши, яъни жиноятнинг оғир-енгиллигига, айбнинг ва шахснинг ижтимоий хавфлилик даражасига мувофиқ бўлиши керак.

Қаранг: мазкур Кодекс 15-моддаси, V боби, 54-моддасининг иккинчи қисми.

Қўшимча маълумот учун қаранг: Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2006 йил 3 февралдаги 1-сонли «Судлар томонидан жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида»ги қарорининг 1-банди.

Ҳеч ким айнан битта жиноят учун икки марта жавобгарликка тортилиши мумкин эмас.

Қўшимча маълумот учун қаранг: Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2014 йил 23 майдаги 07-сонли «Суд ҳукми тўғрисида»ги қарори 29-бандининг биринчи хатбошиси.

9-модда. Айб учун жавобгарлик принципи

Шахс қонунда белгиланган тартибда айби исботланган ижтимоий хавфли қилмишлари учунгина жавобгар бўлади.

Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг учинчи бўлими («Далиллар ва исбот қилиниши лозим бўлган ҳолатлар»).

Қўшимча маълумот учун қаранг: Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2018 йил 24 августдаги 24-сонли «Далиллар мақбуллигига оид жиноят-процессуал қонуни нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида»ги қарори, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2014 йил 23 майдаги 07-сонли «Суд ҳукми тўғрисида»ги қарорининг 4 — 6-бандлари.

10-модда. Жавобгарликнинг муқаррарлиги принципи

Қилмишида жиноят таркибининг мавжудлиги аниқланган ҳар бир шахс жавобгарликка тортилиши шарт.

Қўшимча маълумот учун қаранг: Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2006 йил 3 февралдаги 1-сонли «Судлар томонидан жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида»ги қарори.